

NOT: Geçici olarak görevlendirilen belediye şirket personeli ile kadrolu işçiye yemek yardımı ile geçici görev gündeliğinin birlikte ödenip ödenemeyeceği

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı: E-53773008-622.02-6831219

13/07/2023

Konu: Geçici Olarak Görevlendirilen Belediye
Şirket Personeli ile Kadrolu İşçiye Yemek
Yardımları ile Geçici Görev Gündeliğinin
Birlikte Ödenip Ödenemeyeceği

..... BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi: 25.04.2023 tarihli ve 82115644-929-23435 sayılı yazınız.

Yurt içinde ve yurt dışında bir göreve geçici süreli görevlendirilen sendika üyesi kadrolu işçiler ile personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamındaki şirket işçilerine toplu sözleşme çerçevesinde fiilen çalışılan günler için verilen günlük yemek ücreti ile geçici görev gündeliğinin aynı tarihler için ödenip ödenemeyeceği hususunda görüş talep edilen ilgi yazı incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun "Toplu iş sözleşmesi ve çerçeve sözleşmenin içeriği" başlıklı 33 üncü maddesinde, "(1) Toplu iş sözleşmesi, iş sözleşmesinin yapılması, içeriği ve sona ermesine ilişkin hükümleri içerir.

(2) Toplu iş sözleşmesi, tarafların karşılıklı hak ve borçları ile sözleşmenin uygulanması ve denetimini ve uyuşmazlıkların çözümü için başvurulacak yolları düzenleyen hükümleri de içerebilir.

(3) Çerçeve sözleşme, sözleşmenin tarafı olan işçi ve işveren sendikasının üyeleri hakkında uygulanır ve meslekî eğitim, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal sorumluluk ve istihdam politikalarına ilişkin düzenlemeleri içerebilir.

(4) Çerçeve sözleşme, taraflardan birinin çağrısı ve karşı tarafın çağrıya olumlu cevap vermesi ile en az bir, en çok üç yıl için yapılır.

(5) Toplu iş sözleşmeleri ve çerçeve sözleşmeler, Anayasaya ve kanunların emredici hükümlerine aykırı düzenlemeler içeremez." hükmü ile "Toplu iş sözleşmesinin hükmü" başlıklı 36 ncı maddesinde, "(1) Toplu iş sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe iş sözleşmeleri toplu iş sözleşmesine aykırı olamaz. İş sözleşmelerinin toplu iş sözleşmesine aykırı hükümlerinin yerini toplu iş sözleşmesindeki hükümler alır. Toplu iş sözleşmesinde iş sözleşmelerine aykırı hükümlerin bulunması hâlinde ise iş sözleşmesinin işçi yararına olan hükümleri geçerlidir.

(2) Sona eren toplu iş sözleşmesinin iş sözleşmesine ilişkin hükümleri yenisi yürürlüğe girinceye kadar iş sözleşmesi hükmü olarak devam eder." hükmü yer almaktadır.

Anayasamızın "Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" başlıklı 53 üncü maddesinde, işçilerin ve işverenlerin, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahip oldukları belirtilmiş olup toplu iş sözleşmesinin yapılma usul ve esasları 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda düzenlenmektedir.

Yargıtay'ın değişik kararlarında da belirtildiği üzere, toplu iş sözleşmesinin emredici hükümleri, iş sözleşmesi taraflarına tanınan sözleşme serbestisini sınırlayan ve çalışma koşullarını belirleyen önemli bir hukuk kaynağıdır. Hukuka ve kanuna aykırı olmadığı sürece toplu sözleşme hükümleri tarafları bağlayıcı hükümlerdir. Örneğin Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 21/2/1975 tarihli ve E:1975/1040, K:1975/227 sayılı Kararında, "Toplu iş sözleşmesinin normatif hükümleri objektif hukuk kuralları meydana getirir. Yeni bir toplu iş sözleşmesi yapıldığında da

yürürlükten kalkarlar. Yeni sözleşme, kazanılmış haklar saklı kalmak kaydıyla derhal hüküm ve sonuçlarını meydana getirir." denilmiştir.

Diğer taraftan, 6245 sayılı Harcırah Kanununun;

"Kanunun şümulü" başlıklı 1 inci maddesinde, "a) Umumi Muvazeneye dahil dairelerle mülhak ve hususi bütçeli idareler (Köy bütçeleri hariç) ve bunlara bağlı sabit ve mütedavil sermayeli müesseseler;

b) Hususi kanunlarla kurulmuş banka ve teşekküller; (Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı, Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı ve Türk Havayolları Anonim Ortaklığı hariç);

c) Yukarıdaki (a) ve (b) fıkralarında yazılı daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları teşekkül ve müesseseler;

Tarafından ödenecek harcırah bu kanun hükümlerine tabidir." hükmü,

"Tarifler" başlıklı 3 üncü maddesinde, "Bu Kanunda geçen;

a. Harcırah: Bu Kanuna göre ödenmesi gereken yol masrafı, gündelik, aile masrafı ve yer değiştirme masrafından birini, birkaçını veya tamamını; ...

b. Kurum: 1 nci maddede sayılan daire, idare, banka, teşekkül ve müesseseleri;

c. Memur: Personel kanunları hükümlerine göre aylık alan kimseleri (Yardımcı hizmetler sınıfına dahil personel hariç);

d. Hizmetli: Personel kanunlarına göre yardımcı hizmetler sınıfına dahil personeli, kurumlarda yalnız ödenek mukabili çalışanlarla kurumlarda çalıştırılan tarım ve orman işçilerini ve iş kanunlarına göre işçi sayılan kimseleri; ...

ifade eder." hükmü,

"Memur veya hizmetli olmayanların harcırahı" başlıklı 8 inci maddesinde, "Memur veya hizmetli olmadıkları halde bu Kanuna tabi kurumlarca geçici bir görev ile görevlendirilenlere verilecek yol masrafı ve gündelik, bunların bilgi seviyeleri ve faaliyet sahaları ile mahalli şartlar dikkate alınarak 4 üncü dereceye kadar olan memurlardan herhangi birine verilen yol masrafı ve gündeliğe kıyasen ilgili kurumca takdir olunur.

Ancak, ilgili Bakanlığın teklifi ve Maliye Bakanlığının olumlu görüşü üzerine, bu gibi kimselerden icabedenlere 4 nci dereceden daha yüksek memurlara ödenebilecek yol masrafı ve gündelik verilebilir.

Sözleşmeli olarak çalıştırılıp da sözleşmelerinde verilecek harcırah belirtilmiş olan kimseler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

..." hükmü,

"Muvakkat vazife harcırahı (Yol masrafı ve yevmiye)" başlıklı 14 üncü maddesinde, "Aşağıda gösterilen memur ve hizmetlilere muvakkat vazife harcırahı olarak yol masrafı ile yevmiye verilir ve hamal (Cins ve adedi beyannamede gösterilmek suretiyle) bagaj ve ikametgah veya vazife mahalli ile istasyon, iskele veya durak arasındaki nakil vasıtası masrafları da ayrıca tediye olunur:

1. Birinci maddede yazılı kurumlara ait bir vazifenin ifası maksadiyle muvekkaten yurt içinde veya dışında başka bir yere gönderilenlere;

2. Yeni ve eski memuriyetlerine mütaallik bir meseleden dolayı bu kanuna tabi kurumlarca açılan bir dava sebebiyle sanık veya davalı olarak (İşten el çektirilmiş olsun veya olmasın) başka bir yere gönderilenlerden lehinde netice hasıl olanlara;

3. Memuriyet merkezlerinin bulunduğu mahal dışındaki bir vazifeye vekaleten gönderilenlere;

4. Fiilen oturduğu mahalden gayri bir yere açıktan vekaleten gönderilenlere (yalnız gidiş ve dönüşleri için);

5. Muvakkat kaza salahiyeti ile gönderilenlere." hükmü,

"Memuriyet mahalli dışına gönderilenlerin gündeliği" başlıklı 39 uncu maddesi, "Resmi bir görevle memuriyet mahalli içinde bir yere gönderilenlere gündelik verilmez. Geçici bir görevle memuriyet mahalli dışındaki bir yere gönderilenlerden, buralarda ve yolda öğle (saat 13.00) ve akşam (saat 19.00) yemeği zamanlarından birini geçirenlere 1/3, ikisini geçirenlere 2/3 oranında ve geceyi

de geçirenlere tam gündelik verilir." hükmü ile geçici olarak yurt içinde veya yurt dışında başka bir yere gönderilenlere geçici görev yol masrafı ve gündelik verileceği belirtilmiştir.

Şirket üzerinden çalıştırılan personelin memuriyet mahalli dışına görevlendirilmesi durumunda harcırah verilmesi hususunda 4857 sayılı İş Kanununda herhangi bir hüküm bulunmamakla birlikte, işçi ve işveren arasında akdedilen iş sözleşmeleri ve taraflar arasında bağitlanan toplu iş sözleşmeleri ile ya da işyeri personel yönetmelikleriyle serbestçe belirlenebilmesi mümkündür.

Ayrıca, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 28/6/2022 tarihli ve E:2022/6447, K:2022/8363 sayılı Kararında, "*Belediyeler tarafından kurulan veya ortak olunan şirketler ise, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (6102 sayılı Kanun) hükümlerine tabi sermaye şirketleri olup belediyelerin tüzel kişiliğinden Belediyelerin kurdukları veya ortak ayrı ve bağımsız özel hukuk tüzel kişileridir. oldukları ticaret şirketlerine, kamu tüzel kişiliği kazandıran herhangi bir kanun hükmü bulunmadığı gibi kamusal yetki ve ayrıcalıklar tanınmamıştır. Dolayısıyla, söz konusu şirketlerin kamu tüzel kişisi ya da kamu kurum ve kuruluşu oldukları kabul edilemez.*" denilmiştir.

Yine Danıştay 1. Dairesinin E:1998/209, K:1998/290 sayılı istişari kararında, "*Öte yandan, 6245 sayılı Harcırah Kanununun 1'inci maddesinde, genel bütçeye dahil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler (Köy bütçeleri hariç) ve bunlara bağılı sabit ve döner sermayeli kurumlar ile bunların sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları kurum ve kuruluşlar tarafından ödenecek yollukların 6245 sayılı Kanuna göre belirleneceği öngörülmüştür. Bu hükümlere göre, belediyelerce sermayesinin yarısından fazlasına katılmak suretiyle kurulan teşekkül ve kurumlarda çalışan memurların, aylıkları yönünden 3659 sayılı Kanuna tabi oldukları, yolluklarının da 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre belirleneceği kuşkusuzdur.*

Oysa, istem yazısında sözü edilen, belediyelerce sermayelerinin yarısından fazlasına katılmak suretiyle kurulan şirketler, özel hukuk hükümlerine göre oluşturulan ve dolayısıyla sözü edilen maddelerde öngörülen teşekkül veya kurum (müessese) olarak nitelendirilmesi olanağı bulunmayan özel hukuk tüzel kişileridir. Bu nedenle de, tüm faaliyetleri ile çalışanlarının aylık ve yolluklarının belirlenmesi bakımından özel hukuk hükümleri kapsamındadırlar.

Bu durum karşısında, belediyelerce sermayelerinin yarısından fazlasına katılmak suretiyle kurulan şirketlerde çalışanların aylık ve yollukları bakımından 3659 sayılı Kanun ile 6245 sayılı Kanun kapsamında olmadıkları sonucuna ulaşılarak, dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 2.11.1998 gününde oybirliğiyle karar verildi." denilmektedir.

Öte yandan, mülga Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün 18/5/2018 tarihli ve 4172 sayılı yazısında, özetle;

- Harcırahın, bir görevlendirme dolayısıyla ilgililerin memuriyet mahalli dışında yapmak zorunda oldukları yeme ve konaklama gibi bir takım zorunlu giderlerine karşılık olarak verilmekte olduğu, memuriyet mahalli dışında bir yere geçici görevle gönderilenlere ödenen gündelik yiyecek yardımına karşılık olarak öngörülmediği,

- Memuriyet mahalli dışında bir yere geçici görevle gönderilenlere gündelik ödenmesi ile kamu personeline tayın bedeli ödenmesinin yasal dayanakları farklı olduğundan, her iki ödemenin ayrı ayrı değerlendirilmesi, diğer bir ifadeyle 6245 sayılı Kanuna göre ödenen gündelik ile 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen tayın bedelinin birbiriyle ilişkilendirilmemesi gerektiği,

- Ayrıca, gerek 6245 sayılı Kanunda gerekse 2155 sayılı Kanunda, memuriyet mahalli dışında bir yere geçici görevle gönderilenlere, toplu sözleşme veya diğer ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yemek yardımı yapılması veya tayın bedeli ödenmesi halinde, söz konusu kişilere gündelik ödenmeyeceğine dair herhangi bir düzenleme bulunmadığı, ifade edilmiştir.

Diğer yandan, Kamu Denetçiliği Kurumunun 14/9/2018 tarihli ve E.15509 sayılı Kararında harcırah ve yemek yardımı veya tayın bedelinin farklı düzenlemelere tabi olduğu, toplu sözleşme gereği verilen yiyecek yardımı ile geçici görevlendirmeyle memuriyet mahalli dışına gönderilenlere verilen geçici görev gündeliğinin birlikte ödenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Bu itibarla, yukarıda belirtilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde;

- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 20 nci maddesine göre kurulan şirketlerin 6245 sayılı Kanun kapsamında olmadığı,

- Belediyeniz şirketi tarafından şirket personelinin yurt içi ya da yurt dışında geçici görevlendirilmesi durumunda Harcırah Kanununun yukarıda yer verilen hükümlerinden yararlanamayacağı, ancak toplu iş sözleşme hükümlerinde geçici göreve ilişkin yer verilen hükümlerin uygulanabileceği,

- Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamındaki personelin Başkanlığınız tarafından yurt içi ya da yurt dışında geçici görevlendirilmesi durumunda Harcırah Kanununun 8 inci maddesine göre işlem yapılması gerektiği,

- Sürekli işçi kadrosunda yer alan personel ile personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamındaki şirket personelinin İdarenizce yurt içi ve yurt dışında geçici görevlendirilmesi durumunda ilgililere Harcırah Kanunu kapsamında geçici görev yol masrafı ve gündeliği ile toplu iş sözleşmesi çerçevesinde verilen yemek ücretinin birlikte ödenebileceği,

mütalaa edilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

.....

Bakan a.

Yerel Yönetimler Genel Müdürü